

УДК 615.8-051:378

DOI <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2025.3.15612>**В. В. Степаненко**ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8361-5507>

Scopus Author ID: 57197272662

*Волинський національний університет імені Лесі Українки***МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ» ДО РОБОТИ
З ПАЦІЄНТАМИ НЕВРОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ****V. V. Stepanenko***Lesya Ukrainka Volyn National University***METHODOLOGICAL BASIS OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS
OF THE SPECIALTY “THERAPY AND REHABILITATION”
TO WORK WITH NEUROLOGICAL PATIENTS**

Анотація. У статті окреслено сучасні підходи до вдосконалення освітніх програм спеціальності «Терапія та реабілітація» щодо формування компетентностей майбутніх фахівців для роботи з пацієнтами неврологічного профілю. Зазначено, що необхідність модернізації освітніх програм у контексті представленої проблеми зумовлена швидким розвитком спеціальності «Терапія та реабілітація» та складною і динамічною структурою захворюваності неврологічного профілю. Такі умови призводять до потреби в підготовці великої кількості фахівців різних спеціалізацій та постійному вдосконаленні їх професійної майстерності. Розкрито певні методологічні концепції формування освітніх програм зі спеціальності «Терапія та реабілітація». Зокрема, акцентовано увагу на аналізі концепцій структурно-логічної ієрархічності, фундаменталізації та спеціалізації вищої освіти, компетентнісного підходу. Звернено увагу, що аналіз освітніх програм свідчить про наявність великої різноманітності підходів до побудови структурно-логічної осі формування компетентностей здобувачів освіти щодо роботи з пацієнтами неврологічного профілю, що є проявом реалізації концепції автономії закладів вищої освіти та підкреслює унікальну складову й особливості освітніх програм. Зазначено, що складність структури захворюваності неврологічного профілю та багатоаспектність методологічних підходів в освітній діяльності для підготовки фахівців зумовила виникнення величезної різноманітності освітніх компонентів, узгодження ієрархії яких у структурно-логічних схемах освітніх програм є актуальною проблемою. Обґрунтовано шляхи (варіанти) вирішення цієї проблеми в закладах вищої освіти в контексті модернізації змісту освітніх компонентів та їх узгодження у структурно-логічних схемах освітніх програм спеціальності «Терапія та реабілітація».

Ключові слова: методологія, освітня програма, підготовка фахівців, реабілітація пацієнтів неврологічного профілю, терапія та реабілітація.

Abstract. The article outlines modern approaches to improving educational programs of the specialty “Therapy and Rehabilitation” in terms of forming the future specialist competencies to work with neurological patients. It is noted that the need to modernize educational programs is due to the rapid development of the specialty “Therapy and Rehabilitation” and the complex and dynamic structure of the neurological profile morbidity. Such conditions lead to the need to train a large number of various specialization specialists and constantly improve their professional skills. Certain methodological concepts of forming educational programs in the specialty “Therapy and Rehabilitation” are revealed. In particular, attention is focused on the analysis of the structural-logical hierarchy concepts, fundamentalization and specialization of higher education, and the competency approach. It is noted that the analysis of educational programs indicates the presence of a wide approach variety in building a structural-logical axis of the student competence formation in working with neurological patients, which is a manifestation of the concept implementation of higher education institution autonomy and emphasizes the unique component and features of educational programs. It is noted that the complexity of the neurological incidence structure and the multifacetedness of methodological approaches in educational activities in the training of specialists has led to the emergence of a huge educational component variety the coordination of the hierarchy of which in the structural-logical schemes of educational programs is an urgent problem. The ways (options) of solving this problem in higher education institutions in the context of educational component modernizing the content and their coordination in the structural and logical schemes in educational programs in the specialty “Therapy and Rehabilitation” are substantiated.

Key words: methodology, educational program, training of specialists, rehabilitation of neurological patients, therapy and rehabilitation.

Вступ. У сучасному світі неврологічні дисфункції є однією з провідних причин захворюваності серед населення та набуття інвалідності. У 2021 році понад 3 мільярди людей (що становить третину населення світу) страждали на неврологічні захворювання. З 1990 року сукупний тягар обумовленої ними інвалідності, захворюваності та передчасної смертності (так звані роки життя, скориговані через непрацездатність, DALY) виріс на 18 % (Steinmetz et al., 2024).

Виявлені нозологічні, гендерні, вікові й регіональні відмінності епідеміологічних показників неврологічних захворювань. Зокрема, було виявлено, що найпоширенішим синдромом є інсульт, які становлять понад 40 % у структурі неврологічних захворювань, крім того, інсульт є і найпоширенішою причиною смертності і становлять понад 60 % серед причин смертності в разі неврологічних захворювань (Feigin et al., 2020). Гендерні особливості проявляються в тому, що неврологічні захворювання найчастіше викликають втрату здоров'я та інвалідність серед чоловіків порівняно з жінками, проте деякі із захворювань, зокрема мігрень і деменція, частіше вражають жінок (Steinmetz et al., 2024). Також наявні відмінності і у віковій структурі неврологічних захворювань. Так, для дітей до п'яти років у структурі неврологічної захворюваності здебільшого переважають менінгіти, для дорослих до 60 років характерні головні болі (мігрень та головний біль, пов'язаний із перенапруженням), осіб віком від 60 до 84 років найчастіше вражає інсульт, а для людей після 85 років найхарактернішим є діагноз хвороби Альцгеймера (Feigin et al., 2020).

Таким чином, епідеміологія неврологічних захворювань відзначається неймовірною різноманітністю, складністю та є багатоаспектною. Зі свого боку, це призводить до потреби в підготовці великої різноманітності професійних кадрів у галузі охорони здоров'я для вирішення проблем профілактики, діагностики, лікування та реабілітації пацієнтів із неврологічними патологіями.

Мета статті – аналіз сучасних підходів та шляхів удосконалення ієрархії освітніх компонентів у структурно-логічних схемах освітніх програм щодо формування компетентностей майбутніх фахівців для роботи з пацієнтами неврологічного профілю.

Теоретична частина. У вищій освіті в сучасних умовах достатньо чітко визначилися основні методологічні концепції формування освітніх програм у галузі охорони здоров'я. Розглянемо деякі з них.

Концепція структурно-логічної ієрархічності – полягає у поділенні загальної інформації на окремі структурні одиниці, так звані освітні компоненти. Треба зазначити, що термін «освітні компоненти» є дещо «синтетичним» і його вве-

дення зумовлено майже вибуховим зростанням кількості різноманітних форм організації освітнього процесу у зв'язку з інтенсивним науково-технічним прогресом та стрімким розвитком і модернізацією вищої освіти. Раніше основу освітньої програми становили так звані предмети, які за формою організації освітнього процесу були лекційно-лабораторно-практичними або лекційно-семінарськими курсами. Кожен предмет у своїй більшості базувався на відповідній фундаментальній або клінічній науці (анатомії, фізіології, кардіології, пульмонології та ін.). Клінічні практики, хоча і становили окрему категорію, структурно належали до відповідних предметів. В умовах сьогодення стрімке зростання форм організації освітнього процесу, зокрема виникнення різноманітних тренінгів, коучингів, вебінарів, спеціалізованих курсів підвищення кваліфікації та інших форм, унеможливають використання єдиного терміна «предмет», що й зумовило термінологічні зміни у вищій освіті та залучення вищезазначеного терміна «освітній компонент». При цьому треба розуміти, що історичні корені виникнення всіх цих форм організації освітнього процесу виходять із трьох основних форм: лекція, практика (у тому числі лабораторна) і семінар, а різноманітність впливає з їх високої спеціалізації (наприклад, тренінг), особливостей технічної реалізації (наприклад, вебінар) або базується на досягненні конкретної мети (курс підвищення кваліфікації, науково-практична конференція за визначеною тематикою). Але навіть в умовах такої швидкої трансформації дидактичної складової концепція поділення на окремі структурні одиниці (компоненти) зберігається, що, зі свого боку, зумовлює потребу в побудові ієрархічної структури компонентів, які взаємопов'язані, доповнюють один одного та слугують єдиній меті формування визначеної, конкретної професійної компетентності (або декількох компетентностей) у галузі охорони здоров'я. Ієрархічність при цьому вибудовується на основі різновекторних взаємозв'язків як сукупність *pre-*, *post-* та *co-*реквізитів.

Концепція компетентнісного підходу. На сучасному етапі розвитку освіти під компетентністю розуміють сукупність знань, умінь, навичок та цінностей зі здатністю їх використовувати у стандартних і нестандартних умовах професійної діяльності. Тобто поєднання знання, вміння та навички повинні мати не статичний, а динамічний характер, що обумовлює впровадження у вищу освіту діяльнісного та проблемного підходу в навчанні, з одного боку, а з іншого – необхідність формування навичок безперервної освіти (Khallo, 2024).

Концепція фундаменталізації та спеціалізації вищої освіти в галузі охорони здоров'я. На думку

багатьох науковців, вищезазначений динамічний характер поєднання знань і навичок та здатність їх реалізовувати в нестандартних, швидкоплинних умовах професійної діяльності напругу залежить від рівня фундаменталізації освіти в галузі охорони здоров'я (Ivchenko et al., 2014). Концепція фундаменталізації освіти є досить складною як з погляду методологічних засад, так і з погляду практичної реалізації, тому в усі часи розвитку вищої освіти викликала масштабні дискусії (Степаненко, 2016).

Треба зазначити, що методологічних концепцій, на яких базується підготовка майбутніх фахівців галузі охорони здоров'я у закладах вищої освіти, набагато більше (суб'єкт-суб'єктність освітнього процесу, студентоцентричність, цілеспрямованість, науковість та багато інших), але в межах однієї статті докладний розгляд їх неможливий і відповідно до мети статті не є потрібним. Тому були зазначені тільки ті методологічні концепції, які останнім часом зазнають значної трансформації та сформовані на стадії впровадження в практику вищої освіти в галузі охорони здоров'я, а отже, потребують уточнення для подальшої дискусії у межах представленої публікації.

Вищезазначена складність структури захворюваності неврологічного профілю та багатоаспектність методологічних підходів в освітній діяльності в підготовці фахівців різного профілю в галузі охорони здоров'я зумовила виникнення величезної різноманітності освітніх компонентів: «Неврологія», «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушеннях діяльності нервової системи», «Невідкладні стани в неврології», «Фізична терапія при захворюваннях нервової системи», «Фізична терапія у нейрореабілітації», «Нейростоматологія», «Нейропсихологія», «Нейропсихологічні основи психотравми», «Нейрохірургія», «Неврологія та нейрохірургія (за професійним спрямуванням)», «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушеннях функцій нервової системи» та ін. (Natsionalnyi medychnyi universytet imeni O. O. Bohomoltsia, 2023; Ternopilskiy natsionalnyi medychnyi universytet imeni I. Ya. Horbachevskoho, 2025; Zaporizkyi derzhavnyi medyko-farmatsevtichnyi universytet, 2024). При цьому серед загальних особливостей слід відзначити, що, з одного боку, всі ці освітні компоненти базуються на фундаментальних дисциплінах, як-от «Анатомія», «Гістологія», «Цитологія», «Фізіологія», «Патологія» тощо, а з іншого – спираються на клінічну науку – неврологію. Причому специфіка підготовки фахівців різного профілю, звісно, вносить свою предметну спеціалізацію освітніх компонентів («Лікарська справа», «Стоматологія», «Терапія та реабілітація», «Медична психологія» тощо).

Аналізуючи програми спеціальності «Терапія та реабілітація», можна виділити основні структурно-логічні схеми ієрархії освітніх компонентів щодо формування компетентностей майбутніх фахівців для роботи з пацієнтами неврологічного профілю. Найбільш проста схема передбачає наявність тільки двох освітніх компонентів. Першим є інтегративний освітній компонент, який стосується формування основ знань з неврології та одночасно формує компетентності з клінічного реабілітаційного менеджменту. Прикладом такого підходу є освітній компонент «Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях» або взагалі предмет освітнього компонента зводиться до поняття фізичної терапії (наприклад, «Фізична терапія при захворюваннях нервової системи», «Фізична терапія при захворюваннях та травмах нервової системи»). Другим освітнім компонентом є клінічна практика (Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad «Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet», 2024; Natsionalnyi tekhnichnyi universytet Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho», 2024; Natsionalnyi universytet «Poltavska politekhnika imeni Yuriia Kondratiuka», 2024). Іноді у формулюванні назви освітнього компонента деталізується його предмет і задачі з виокремленням понять «неврологія» та «нейрохірургія». Прикладом може слугувати назва «Основи неврології та нейрохірургії з курсом клінічно-реабілітаційного менеджменту» (Karpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasyliia Stefanyka, 2024). Такий підхід має досить наочні переваги. Передусім він забезпечує легкість удосконалення освітньої програми. Представлений освітній компонент є достатньо цілісним і комплексним (містить матеріал від основ патології нервової системи до реабілітаційного менеджменту), тому зміна змісту освітнього компонента відбувається на рівні узгодження тем силабусу та не потребує зміни структурно-логічної схеми освітньої програми. Такі переваги є досить вагомими аргументами в умовах стрімких змін спеціальності «Терапія та реабілітація» за останні п'ять років.

Іншим підходом провадження структурно-логічної схеми освітньої програми щодо формування компетентностей майбутніх фахівців для роботи з пацієнтами неврологічного профілю є виділення освітніх компонентів програми на основі високого рівня деталізації предмета та задач освітнього компонента. У таких освітніх програмах зазвичай окремо виділяють освітній компонент, присвячений неврології (наприклад, «Неврологія та нейрохірургія»), також окремо виділяють освітній компонент, пов'язаний з обстеженням та оцінкою стану пацієнта за неврологічних дисфункцій (наприклад, «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні

діяльності нервової системи»). Далі здобувачам освіти пропонують освітні компоненти, пов'язані з провадженням клінічного реабілітаційного менеджменту або фізичної терапії (наприклад, «Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях»). І завершує структурно-логічну вісь компонентів клінічна практика (наприклад, «Клінічна практика з фізичної терапії та ерготерапії при порушенні діяльності нервової системи») (Natsionalnyi medychnyi universytet imeni O. O. Bohomoltsia, 2023; Ternopilskyi natsionalnyi medychnyi universytet imeni I. Ya. Horbachevskoho, 2024; Natsionalnyi universytet fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy, 2023; Vinnytskyi natsionalnyi medychnyi universytet imeni M. I. Pyrohova, 2023).

Проміжним є варіант із трьома освітніми компонентами, де першим освітнім компонентом є клінічний предмет «Неврологія та нейрохірургія», другим – освітній компонент, який фокусується на реабілітації пацієнтів з неврологічними дисфункціями (приклад, «Фізична терапія при захворюваннях нервової системи»), і третій компонент – це спеціалізована клінічна практика (Derzhavnyi zaklad «Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka», 2025; Vyshchyi pryvatnyi navchalnyi zaklad «Lvivskyi medychnyi universytet», 2023).

Іншим варіантом побудови структурно-логічних схем є концентрація уваги на клінічних предметах з урахуванням спеціалізації (наприклад, наявність освітнього компонента «Неврологія та нейрохірургія»), але при цьому відбувається зведення всіх напрямів клінічного реабілітаційного менеджменту та фізичної терапії до одного освітнього компонента за всіма напрямками. Прикладом є освітній компонент «Клінічний реабілітаційний менеджмент». У цьому освітньому компоненті розглядається реабілітація пацієнтів неврологічного, кардіологічного, пульмонологічного й інших профілів. Третім компонентом є відповідна спеціалізована практика (наприклад, «Клінічна практика з фізичної терапії та ерготерапії при травмах та захворюваннях нервової системи») (Zaporizkyi derzhavnyi medyko-farmatsevtichnyi universytet, 2023). Також є варіанти, коли обстеження й оцінку за всіма системами організму зводять до одного освітнього компонента, і так само клінічний реабілітаційний менеджмент теж зводять до одного освітнього компонента. Практика планується комплексно і поділяється на навчальну, виробничу та клінічну (Zhytomyrskyi ekonomiko-humanitarnyi instytut universytetu «Ukraina», 2025).

Аналіз освітніх програм демонструє велику різноманітність підходів у побудові структурно-логічної осі формування компетентностей здобувачів освіти для роботи з пацієнтами неврологіч-

ного профілю. Це є проявом реалізації концепції автономії закладів вищої освіти, сутність якої визначається як «самостійність, незалежність... закладу вищої освіти у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу...» (Pro vyshchu osvitu, 2014), і відповідає рекомендаціям МОН України, у яких наголошується на можливості створення освітніх програм, що мають свою унікальну складову або свої особливості (Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity, 2025). Але саме така різноманітність освітніх програм (унікальність) у різних закладах вищої освіти значно може ускладнювати реалізацію інших концепцій. Так, однією з концепцій організації процесу сучасної вищої освіти є можливість реалізації академічної мобільності здобувачами освіти, яка передбачає зарахування освітніх компонентів і кредитів ЄКТС (Pro zatverdzhennia Poriadku realizatsii prava na akademichnu mobilnist, 2015). Виходячи з адміністративного досвіду організації освітнього процесу та різноманітності освітніх програм, можна констатувати, що досить часто перерахування кредитів ЄКТС можливе тільки на основі глибокого аналізу змісту тематичного планування освітніх компонентів. Така реалізація самої ідеї академічної мобільності робить її невідповідною ускладненою та додає велику частку суб'єктивізму в порівнянні освітніх компонентів різних закладів вищої освіти, що в підсумку може значно зменшувати обсяги академічної мобільності. Зазначені аргументи однозначно вказують на необхідність уніфікації та стандартизації освітніх програм.

Як уже зазначалося вище, вирішення цього дидактичного завдання в різних закладах вищої освіти відбувається різними шляхами. Так, на кафедрі фізичної терапії та реабілітації ВНУ імені Лесі Українки зазначена проблема вирішується таким чином. Формування компетентностей майбутніх фахівців для роботи з пацієнтами неврологічного профілю реалізується на основі вивчення логічно пов'язаних між собою освітніх компонентів, розподіл кредитів і годин яких представлений у табл. 1.

Переквізитами для зазначених освітніх компонентів є «Нормальна анатомія людини», «Нормальна фізіологія людини» та «Основи загальної патології», які в сукупності становлять 18 кредитів ЄКТС. На основі зазначених освітніх компонентів формуються знання про будову та функцію організму та система знань про основи патогенезу.

Зміст освітнього компонента «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи» сфокусований на формуванні у здобувачів освіти:

- системи знань про етіологію та патогенез захворювань нервової системи;
- умінь визначати симптоми та синдроми ураження різних відділів нервової системи на основі обстеження пацієнта;
- умінь оцінювати вплив дисфункцій нервової системи на формування обмежень повсякденного функціонування та життєдіяльності пацієнта на основі біопсихосоціальної моделі;
- умінь використовувати методи контролю процесу та результатів реабілітаційного процесу (табл. 1).

Основною відмінністю представленої концепції є відмова від включення в структурно-логічну схему освітньої програми освітнього компонента «Неврологія та нейрохірургія». Основою такого рішення стала аргументація щодо особливостей предмета, задач і змісту освітніх компонентів «Неврологія та нейрохірургія» в контексті їх історичного генезу та можливості впровадження цих освітніх компонентів в освітніх програмах І7 «Терапія та реабілітація».

Розглядаючи предмет, задачі та зміст освітніх компонентів, назва яких формулюється через термін «неврологія», треба зазначити наявність великої кількості методичних підходів до розуміння того, що є неврологією. Термін «неврологія» в сучасному світі вживається в різних значеннях. Під терміном «неврологія» можуть розуміти науку, клінічну дисципліну (Hryhorova & Sokolova, 2020), медичну спеціальність і навіть галузь (Spetsialnist Nevrolohii, 2022). Термін «неврологія» в українському законодавстві не має офіційної формалізованої дефініції, але активно використовується в медичних нормативних документах (Spetsialnist Nevrolohii, 2022). Така ситуація визначена історичними аспектами формування сутності цього терміна. Термін «неврологія» тривалий час формувалася в межах медицини і еволюціонував саме з позиції лікарської справи. Тому цей термін переважно асоційований із патогенезом, методами виявлення симптома-

тичного комплексу, диференціюванням діагнозу та схемою лікування при дисфункціях нервової системи. Причому постановка діагнозу на основі алгоритмів диференціювання та методи лікування становлять значну, якщо не основну частину неврології.

Якщо ж розглянути важливість неврології як клінічної дисципліни й освітнього компонента для формування компетентностей фахівців із реабілітації (передусім фізичного терапевта й ерготерапевта), то виявляються деякі цікаві особливості, зумовлені представленою структурою поняття «неврологія». Так, знання й розуміння патогенезу та семіотичних основ при дисфункції нервової системи є безперечно важливим аспектом для реабілітації пацієнтів, тому що є основою для визначення функціональних обмежень і прогнозу процесу реабілітації пацієнта. Водночас постановка клінічного діагнозу (диференційного, заключного тощо), визначення методів лікування не є метою роботи фізичного терапевта або ерготерапевта. Цей аспект для визначених фахівців має досить специфічне значення, і тільки у площині реалізації деяких аспектів концепції мультидисциплінарної команди. Для ефективної роботи фізичного терапевта та ерготерапевта й успішної реалізації програми реабілітації переважно використовують реабілітаційний діагноз і методи реабілітації, які ґрунтуються на основі біопсихосоціальної моделі обмеження повсякденного функціонування та життєдіяльності (Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я, 2020). На основі викладеної аргументації виникає закономірне питання щодо необхідності введення в структурно-логічну схему освітньої програми підготовки фахівців зі спеціальності І7 «Терапія та реабілітація» освітнього компонента «Неврологія» або методологічної трансформації його предмета, задач і змісту.

Водночас освітній компонент «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи» є достатньо новим, тож

Таблиця 1

Розподіл кредитів та годин на підготовку фахівців для роботи з пацієнтами неврологічного профілю

Освітній компонент	Кредити	Лекції	Практичні/лабораторні	Консультації	Самостійна робота
Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи	8	40	100	12	64
Фізична терапія та ерготерапія при неврологічних дисфункціях	6	26	60	10	84
Клінічна практика з фізичної терапії при порушенні діяльності нервової системи	6			12	168

не обтяжений історичними традиціями визначення його змісту, а тому дає широкі можливості модернізації змісту. Так, у зазначений освітній компонент досить органічно вбудовуються перша і друга частини «Неврології» – це система знань про етіологію та патогенез захворювань нервової системи та медична семіотика за ураження різних відділів нервової системи. Далі в освітньому компоненті на основі представленого змісту вже формуються навички оцінки й обстеження пацієнта, які є специфічними для формування компетентностей спеціальності І7 «Терапія та реабілітація». Насамперед такими є формування вмінь використання методів реабілітаційного обстеження, оцінки та контролю.

Крім того, виокремлення «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи» як самостійного освітнього компонента є виправданим як з погляду аналізу задач, предмета та змісту освітнього компонента, тобто конкретно-наукового рівня методології, так і з погляду обґрунтованості його виокремлення нормативно-правовою базою (Про затвердження Переліку рекомендованих інструментів оцінювання функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я особи, 2024).

References

1. Dr Steinmetz, J. et al. (2024). Global, regional, and national burden of disorders affecting the nervous system, 1990–2021: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2021. *The Lancet Neurology*, 23 (4), 344–381. [https://doi.org/10.1016/s1474-4422\(24\)00038-3](https://doi.org/10.1016/s1474-4422(24)00038-3).
2. Feigin, V.L. et al. (2020). The global burden of neurological disorders: translating evidence into policy. *The Lancet Neurology*, 19 (3), 255–265. [https://doi.org/10.1016/s1474-4422\(19\)30411-9](https://doi.org/10.1016/s1474-4422(19)30411-9).
3. Khallo, O.Ye. (2024). Kompetentnisnyi pidkhid u pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv medychnoi haluzi [A competent approach in the training of future specialists in the medical industry]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalno-osvitnii shkolkakh*, 95, 67–70. <https://doi.org/10.3278/2/1992-5786.2024.95.12> [in Ukrainian].
4. Ivchenko, V.K. et al. (2014). Fundamentalizatsiia yak osnova pidhotovky maibutnoho likaria u konteksti yevropeiskoho osvitnoho prostoru [Fundamentalization as the basis for training a future doctor in the context of the European educational space]. *Medychna osvita*, 2, 68–72. Retrieved from: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/view/14274/13153 [in Ukrainian].
5. Stepanenko, V.V. (2016). Problemy fundamentalizatsii vyshchoi medychnoi osvity [Problems of fundamentalization higher medical education]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky*, 1 (298) (1), 249–253 [in Ukrainian].
6. Natsionalnyi medychnyi universytet imeni O.O. Bohomoltsia (2023). *Osvitno-profesiina*

Висновки та перспективи подальших досліджень. Нозологічні, гендерні, вікові та регіональні відмінності епідеміологічних показників неврологічних захворювань, а головне, поширеність і зростання неврологічних захворювань і надалі потребуватимуть від освіти в галузі охорони здоров'я підготовки фахівців різного профілю. У такому контексті актуальною є модернізація структурно-логічних схем освітніх програм, змісту і задач освітніх компонентів з погляду оптимізації процесу формування компетентностей майбутніх фахівців для роботи з пацієнтами неврологічного профілю. Запропонований підхід із виокремленням «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи» як самостійного освітнього компонента є виправданим як з позиції конкретно-наукового рівня методології, так і з позиції обґрунтованості нормативно-правовою базою в галузі охорони здоров'я.

Подальшими науковими розвідками вважаємо організацію і проведення констатувального та формувального експерименту для перевірки якості запропонованої структурно-логічної моделі й удосконалення задач і змісту окремих освітніх компонентів.

prohrama “Fizychna terapiia, erhoterapiia” pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 Terapiia ta reabilitatsiia [Educational and professional program ‘Physical Therapy, Occupational Therapy’ of the first (bachelor’s) level of higher education in the specialty 227 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: <https://nmuofficial.com/navchalno-metodychnyj-viddil/akredytatsiya-ta-litsenzuvannya/2023-rik/> [in Ukrainian].

7. Ternopilskyi natsionalnyi medychnyi universytet imeni I.Ya. Horbachevskoho (2025). *Osvitno-profesiina prohrama “Fizychna terapiia” pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu I7 Terapiia ta reabilitatsiia* [Educational and professional program ‘Physical Therapy’ of the first (bachelor’s) level of higher education in the specialty I7 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: <https://www.tdmu.edu.ua/home/osvita/osvitni-programy/osvitno-profesijna-programa-fizychna-terapiya/> [in Ukrainian].

8. Zaporizkyi derzhavnyi medyko-farmatsevtichnyi universytet (2024). *Osvitno-profesiina prohrama “Fizychna terapiia, erhoterapiia” pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 Terapiia ta reabilitatsiia* [Educational and professional program ‘Physical Therapy, Occupational Therapy’ of the first (bachelor’s) level of higher education in the specialty 227 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: https://nmv.mphu.edu.ua/p_64.html [in Ukrainian].

9. Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad “Uzhhorodskyi natsionalnyi universytet” (2024). *Osvitno-profesiina prohrama “Fizychna terapiia, erhoterapiia” pershoho (bakalavrskoho) rivnia vys-*

hchoi osvity za spetsialnistiu 227 Terapiia ta reabilitatsiia [Educational and professional program 'Physical Therapy, Occupational Therapy' of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 227 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/87300> [in Ukrainian].

10. Natsionalnyi tekhnichnyi universytet Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho" (2024). Osvitno-profesiina prohrama "Fizychna terapiia, erhoterapiia" pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 Terapiia ta reabilitatsiia [Educational and professional program 'Physical Therapy, Occupational Therapy' of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 227 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/opfiles/227_oppb_ftet_2024o.pdf [in Ukrainian].

11. Natsionalnyi universytet 'Poltavska politekhnika imeni Yurii Kondratiuka' (2024). Osvitno-profesiina prohrama 'Fizychna terapiia, erhoterapiia' pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 Terapiia ta reabilitatsiia [Educational and professional program 'Physical Therapy, Occupational Therapy' of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 227 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/main/page/licenzuvannia-ta-akredetacia/fks/opp/2024/227-ftet-b.pdf> [in Ukrainian].

12. Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka (2024). Osvitno-profesiina prohrama 'Fizychna terapiia, erhoterapiia' pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 Terapiia ta reabilitatsiia [Educational and professional program 'Physical Therapy, Occupational Therapy' of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 227 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2024/10/227-op-terapiia-ta-reabilitatsiia-bac-2024.pdf> [in Ukrainian].

13. Natsionalnyi universytet fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy (2024). Osvitno-profesiina prohrama 'Fizychna terapiia, erhoterapiia' pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 Terapiia ta reabilitatsiia [Educational and professional program 'Physical Therapy, Occupational Therapy' of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 227 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/rozklad/opp_bakalavr_ter_ta_reab_227_ftet_23-27_pidp.pdf [in Ukrainian].

14. Vinnytskyi natsionalnyi medychnyi universytet imeni M.I. Pyrohova (2023). Osvitno-profesiina prohrama "Terapiia ta reabilitatsiia" pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 Terapiia ta reabilitatsiia [Educational and professional program 'Therapy and Rehabilitation' of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 227 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/OPP_terap-reabil-2023_proekt.pdf [in Ukrainian].

15. Derzhavnyi zaklad "Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka" (2025). Osvit-

no-profesiina prohrama "Fizychna terapiia" pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 17 Terapiia ta reabilitatsiia [Educational and professional program 'Physical Therapy' of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 17 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: https://luguniv.edu.ua/Attach/public_info/opp_bac/new/17/op_17_01_physical_therapy_bac_2025.pdf [in Ukrainian].

16. Vyshchyi pryvatnyi navchalnyi zaklad "Lvivskiy medychnyi universytet" (2023). Osvitno-profesiina prohrama "Fizychna terapiia, erhoterapiia" pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 Terapiia ta reabilitatsiia [Educational and professional program 'Physical Therapy, Occupational Therapy' of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 227 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: <https://medinstytut.lviv.ua/wp-content/uploads/OPP-Therapy-and-Rehabilitation-2023-1-1.pdf> [in Ukrainian].

17. Zhytomyrskiy ekonomiko-humanitarnyi instytut universytetu "Ukraina" (2024). Osvitno-profesiina prohrama "Fizychna terapiia, erhoterapiia" pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 Terapiia ta reabilitatsiia [Educational and professional program 'Physical Therapy, Occupational Therapy' of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 227 Therapy and Rehabilitation]. Retrieved from: <https://zh.uu.edu.ua/osvitni-prohramy/fizychna-terapiia-erhoterapiia-os-bakalavr/> [in Ukrainian].

18. Pro vyshchu osvitu [On Higher Education] (2014). Law of Ukraine dated 07/03/2014 No. 1556-VII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

19. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity [On approval of Methodological recommendations for the development of higher education standards] (2025). Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 03/27/2025 No. 512. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-metodychnykh-rekomendatsii-shchodo-rozroblennia-standartiv-vyshchoi-osvity> [in Ukrainian].

20. Pro zatverdzhennia Poriadku realizatsii prava na akademichnu mobilnist [On approval of the Procedure for the implementation of the right to academic mobility] (2015). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine; Procedure dated 08/12/2015 No. 579. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

21. Hryhorova, I.A. & Sokolova, L. . (Eds.). (2020). Nevrolohiia. Kyiv: Medytsyna [in Ukrainian].

22. Spetsialnist Nevrolohiia. Prymarna prohrama pidhotovky v internaturi [Specialty Neurology. Sample internship training program] (2022). Order of the Ministry of Health of Ukraine 07/14/2022 No. 1219. Retrieved from: https://moz.gov.ua/uploads/7/37888-dn_1219_14_07_2022_dod_5.pdf [in Ukrainian].

23. Pro reabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia [On rehabilitation in the healthcare sector] (2020). Law of Ukraine dated 12/03/2020 No. 1053-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> [in Ukrainian].

24. Pro zatverdzhennia Pereliku rekomendovanykh instrumentiv otsiniuvannia funktsionuvannia, obmezhen zhyttiediialnosti ta zdorovia osoby [On approval of the List of recommended tools for assessing functioning, limitations in vital activity

and health of a person] (2024). Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 11/20/2024 No. 1946. Retrieved from: https://moz.gov.ua/storage/uploads/5f45ee2e-55c6-4de6-9b8d-c7f17147e4e3/dn_1946_20112024.pdf [in Ukrainian].

Електронна адреса для листування: Stepanenko.Viacheslav@vnu.edu.ua

Стаття надійшла до редакції 11.08.2025

Стаття прийнята 23.09.2025

Стаття опублікована 15.10.2025